

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Dissertatio inauguralis medica de Psychopathiis

Antalkovich, Imre

Viennae, 1840

Nesographia

[urn:nbn:at:at-ubi:2-13070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:at:at-ubi:2-13070)

principiis nonnisi lascivientis imaginationis chimaeris mentem submitit; ubi tanta hominum cohors vitam transactam non annorum, sed morborum metitur numero; ubi infracta eorum virtus vitalis et moralis, tot et tantis renitendo malis minime sufficit; tanta nunc morborum psychicorum frequentia haud diffculter concipitur. —

§. 3. Nomina, quibus hi morbi facultatum psychicarum designari solent, valde unilateralia sunt, plerumque speciem, non totam morborum familiam designant; uti Delirium, quod est proprie species morbi mentalis, nec ad animum refertur; idem valet de Mania, Alienatio mentalis (*Pinel*), Mental derangement (*Crichton*), Insanity (*Cox*), Madness (*Haslam*); Aegritudo, quod ad solum animum exclusa mente refertur. Aptius proin hi morbi nomine Psychopathiarum insigniuntur, seu nomine passionum illarum virium et facultatum, quae jam ut mens cogitans, jam ut animus volens se manifestat: *Anima*, *Psyche*; inde *Morbi animae*, seu *Psychopathiae*.

§. 4. Consistit vero Psychopathia quaevis in sublata relatione harmonica facultatum et functionum animae inter se, et cum mundo externo, ita, ut homo suprema sua dignitate, nempe conscientia sui ipsius, rationis recto usu, atque libera voluntate privetur.

Patet hinc differentia morbi psychici a perversitate morali seu *peccato*, in quo rationis usus liber, et arbitrium liberum adest, quod educatione morali sanari, et voluntate firma emendari potest; in Psychopathiis vero de rationis usu, conscientia et voluntate libera nullus est sermo, fit hac ratione homo ex ente libero ens automaticum. —

Nosographia.

1. Hypotyposis.

§. 5. Morbus psychicus rarissime de repente evolvitur, sed praecursoriis potissimum symptomatibus ceu Prodomis adventum suum adnunciare solet, e quibus ad genus, imo nonnunquam etiam ad speciem aberrationis mentalis inde evolven-

dae concludere licet. — Prodrongi vero hi partim in vita *psychica*, partim in *somatica* in conspectum prodeunt.

§. 6. Inter praecipua *signa praecursoria psychica*, quae Psychopathiam subsequam divinare sinunt, referuntur: immutatio characteris moralis, placidi in ferocem, honesti in indecorum, verecundi in impudicum; loquela plus minusve confusa, inconsequens, clamosa; garrulitas et vivacitas inconsueta. sermocinatio cum absente; gestus varii inconcinni; perceptio sonorum nequaquam praesentium; inquietudo et versatilitas insignis; ficta affabilitas et hilaritas profusa, aut ex opposito tristitia et animi dejectio summa absque ratione sufficiente; animi pathemata effrenia, a minimis causis excitanda; summa sensibilitas moralis, pronitas in lacrymas, vel vero indifferentia et immobilitas ecstastica; fastidium illorum, quibus delectabantur antea, ideae heterogeneae, sine fine sese excipientes, earumque confusio tanta, ut narrando filum sermonis amittant.

§. 7. Inter *phaenomena praecursoria somatica* frequenter observatur insolitus crethismus organorum sensuum externorum, qui tamen sensim remittit, eodemque passu in statum labitur contrarium, quo magis morbus psychicus in conspectum prorumpit; harmonicis virium et facultatum concentus perturbatur; oritur anxietas; pervigilium molestum, alias somnus nimis protractus, inquietus, insomniis terrificis et gravantibus turbatus; suspirium frequens; alienatio totius physiognomiae; facies mox insolito notatur rubore, mox vero pallescit; oculi modo protrusi et lacrymantes, modo in orbitam retracti; adspectus nunc vividus et ferox, alias languidus, timidus ac vagus; anorexia aut voracitas; robur musculorum taurinum, aut praeter normam imminutum; incessus mox celer et praecipitatus, mox tardus atque vacillans, corporis plumbea gravitas, summaque pigritia ad motum, ita ut situm semel electum trunci adinstar immobiles servant.

§. 8. Praegressis hisce phaenomenis variabilem hucusque et versicolorem naturam servantibus, syndrome evolvitur symptomatum, definitum ac constantem magis exhibentium characterem, e quibus nunc jam prorumpentis mali psychici specialis

determinari potest forma. Haec prorruptionis symptomata aequè distinguuntur in *psychica* et *somatica*.

§. 9. *Symptomata prorruptionis psychica* comparent modo in facultate intuendi, cogitandi et judicandi: *Mente*; modo in facultate sentiendi et volendi: *Animo*; modo in utroque simul. Imaginatio exaltata, falsis delusa phantasmatibus; mens internis distracta impressionibus; reminiscentia praeteritorum confusa aut nulla, promptissima tamen illorum, quae sub morbi decursu evenerunt; idearum undeunde ortarum praepostera compositio et disjunctio; iudicium a communi sensu aberrans; bonum a malo distinguendi facultas abolita; voluntatemque rationis ad nutum dirigendi impotentia, sublatum Psyches cum rebus aegrum ambientibus commercium indicant. — Synthesis et analysis actionum deest, inde gestus incongrui, loquela confusa, repetitio verborum et actionum singularum in infinitum (Maleatio), defectus munditiei; religionis cultus neglectus; modestiae, pudicitiae, socialis et individualis dignitatis humanae oblivio. Ast facultas judicandi non ex omni semper parte patitur, non raro enim dementes vestigia sensus justi et iniusti, imo et sub paroxysmis majus ingenii acumen ostendunt; simulationis fraudisque in exsequendis facinoribus adhibere sciunt artes, argutiis et astutia opposita ipsis vincere student impedimenta, dolosasque suas celant intentiones, quibus vero, remotis obstaculis, satisfacere non omittunt. — Haec quoad alienatam mentem; — sed non minus et voluntas afficitur, unde animus mox profundo submersus lethargo singularem apathiam, et stupidam offert adiaphoriam; mox vero vehementissimis circumactus turbis in effrenata prorumpit pathemata. Anxietas, diffidentia, timiditas, intolerantia, morositas, pertinacia et implacabile odium erga medicum et praefectum; antipathia erga res prius amatas, deletus amor patriae, parentum, et suorum etiamsi antea dilectissimorum; insatiabilis vindictae cupido ac invincibilis saepe propensio sibi aut aliis violentas inferendi manus; inclinatio ad res insolitas, absurdas, vetitas, ut urinam, excrementa propria, gravis suppeditant facultatum sensorii com-

munis passionis formas, quae mox seorsum, mox alternatim comparent.

§. 10. *Symptomata prorruptionis somatica sequentia notantur*: virium muscularium robur insolito modo augetur; sensibilitas nervorum imminuitur eodem tenore, quo systematis cerebri maxime evolvitur hypersthenia; aequilibrium atque justa catena inter sensus externos et sensorium commune perturbatur, unde hallucinationes sensuum vel omnium insimul, vel singulorum sub seriori morbi psychici decursu, consuetissimi ejusdem esse solent comites; sensus externi inferiores, tactus, gustus, et olfactus rarius quidem, sed primi generatim abluunt, serius ii altioris ordinis: visus et imprimis auditus *) illusionibus falluntur, quae fixas illorum ideas plerumque concernentes, malum jam praesens ultro sustinent et intendunt. — Peccat coenaesthesia, unde aegri modo de situ organorum mutato, modo de praesentia animalium peregrinorum in corpore somniant, modo vero perflatui aurae frigidae undiquaque se expositos autumant **). Plerumque tamen gangliaris sensibilitas ad notabilem torporis gradum deprimitur, unde insensibilitas erga frigus algidum pariter, ac calorem urentem; dolorum incuria, nullaque receptivitas erga ingentes doses medicaminum efficacissimorum. Nunc singularis languor omnium cupidinum et instinctuum naturalium, nunc vero bulimos et voracitas insignis absque ullo selectu ciborum; alvus segnis, urina plerumque parca, sudores exigui; cutis arida, aspera; foetor specificus, similis ei, quem vivaria animalium ferocium eructant; excedens salacitas sexualis, unde frequens Onania. — Vultus alienatio affectui dominantanti respondet, ita, ut in aliis adspectus sit tristis, flens, in aliis hilaris semperque ridens; in aliis item minax, torvus, cum oculis fixis, scintillantibus, vel demum penitus indifferens, apathicus. Peculiare a celeberrimo Haslam ***)) observatum phae-

*) Secundum observationes clar. Nord hallucinationes auditus quadruplo frequentiores occurrunt in Psychopathiis, quam illae visus.

**) Reil, Rhapsodien. Halle 1803. S. 278.

***)) Beobacht. über den Wahnsinn, a. d. Engl. Stendal, 1800. S. 23.

nomenon est relaxatio galeae aponeuroticae, praesertim in occipite post diuturniores paroxysmos visa, ut in plicas notabiliter elevari possit, cui phaenomeno spastica contractio iridis frequenter adsociatur. — Pulsus demum arteriarum mox nullas exhibent aberrationes peculiare, mox vero cum Psyches qualitate in peculiari nexu versari videntur. Ita clariss. *Cox* *) notatu dignum observavit casum, ubi dum 50 numeravit ictus, aeger fuit melancholicus; adscendente ad 70 ictus pulsu, mentis erat compos; 90. vero micante arteria furoris subintravit paroxysmus. — Secundum ultiores ejusdem observationes **) in morbis psychicis pulsus arteriae radialis ab illo carotidum plerumque differt, ita quidem, ut si ibi sit debilis et mollis, in hisce tangatur fortis et durus, numero pulsum ubique eodem; haec tamen differentia ob insignem vasorum magnitudinis disproportionem etiam in statu normali facile obveniens, minorem meretur dignitatem; praestabit hinc monente *Blumröder* ***) comparatio pulsus brachialis cum illo arteriae temporalis, quacum ratione diametri magis congruit.

2. *Diagnosis et Differentiae.*

§. 11. Etiamsi Psychopathiarum Diagnosis e phaenomenis modo enumeratis plerumque haud difficulter desumatur, negari tamen nequit, quod aliquae morborum psychicorum species maximas in dignoscendo, haud raro vix devincendas offerant difficultates. Perturbationes namque mentis non adeo distant a sano ejusdem statu; arduumquae sat frequenter foret opus, inter utrasque certos statuere limites, hujus ultimos terminos priorisque determinare initia †). Fons item diagnoseos uberrimus

*) *Bemerkungen über Geisteszerrüttung*, Halle 1811, p. 133.

**) l. c. p. 9.

***) *Friedreich's Archiv* 1834. Heft 3.

†) Es ist kein so himmelweiter Weg vom Nichtirreseyn zum Irreseyn, und es ist noch kein Mensch gestorben, der nicht mehr oder minder öfter oder seltner, früher oder später, langer oder kürzer närrisch war, wenn er auch nicht so aufrichtig war es drucken zu lassen. *Blumröder* (über das Irreseyn. Leipzig 1836, p. 161). — *Burrows*

examen videlicet aegrorum, quod facem nobis praeferret, frequentissime hic quam maxime desideratur, modo ob naturam ipsius mali, modo ob inflexibilem aegrorum pervicaciam, quae summo quandoque sunt obstaculo, sermoni cum aegris de statu illorum ciendo.

§. 12. Juvabit hinc in stabiliendâ diagnosi non solum ad morbi imaginem, sed etiam originem, omniaque cum eodem quocunque in nexu versantia momenta, item differentias et analogias cum adfinibus morbis debitum convertere respectum. Maxime necessaria itaque erit cognitio omnium physicorum et psychicorum influxuum, qui ante eruptionem mali psychici suos in aegrum exerebant effectus; prout et eorum momentorum consideratio, quae e praesente aegri statu emanant, utpote conditio rerum eum ambientium, habitus ejus externus, modus se gerendi, verbo tota ejus somatica et psychica imago superius adumbrata.

§. 13. Morbi psychici in genere decursum plerumque chronicum observant, per annos saepe sine notabili corporis qualitatum externarum ejusque functionum alienatione excurrentes, ubi e contra morbi iis similes plerumque acutissime et magno cum periculo decurrunt. — Maxime quoad phaenomena cum Vesania convenit Delirium, quod tamen haud unquam sistit morbum idiopathicum, sed tantum symptoma febris, quae accidentaliter in Psychopathiis indissolubilis Delirii est comes. — Haec eo magis valent de Phrenitide, quae febris inflammatoria manifestissima, laesione omnium virium et facultatum somaticarum, decursu acutissimo ac definito durationis cyclo excellit. — Sine negotio distinguuntur reliqui morbi, qui facultates mentales pervertunt, et plus minusve perfecta abolitione sensuum externorum et internorum incedunt, uti Apoplexia, Ca-

(Commentare p. 9.) quoque dicit: die Abstufungen zwischen Geistesgesundheit und Wahnsinn sind manchmal so unmerklich und unbestimmt, dass ein hoher Grad von Scharfsinn in Anspruch genommen wird, um den Unterschied zwischen beiden zu finden. — Cf. *F. Letut*, Aufsuchung der Analogie zwischen der Verrücktheit und dem Vernunftzustande. (*Gazette med. de Paris*. Nr. 22. 1834. *Schmidt's Jahrbucher*, Bd. V. p. 64.)

rus, Coma, Cataphora etc. — Similiter facilis est distinctio Crapulae habito respectu causae excitantis, quae mox ex habitu Bacchum redolente innotescit. — Hysteriasis eique analogae Hypochondriasis imprimis si in individuis temperamenti melancholici occurrant, difficiliorem jam exhibent diagnosim; in his tamen etiamsi imaginatio perversa, anxietas, diffidentia, animique dejectio observentur, facultas judicandi ut plurimum non est vitata. — Maximas vero quandoque difficultates in diagnosi casus simulatae Vesaniae offerunt, medicum peritum, perspicacem, imo versutum deposcentes. Juvabit vero hic medicum frequens clandestina et diligens observatio omnium actionum et sermonum talium fraudatorum, quibus etiam sub perfectissima Vesaniae adfectione, constantia ac consequentia, et peculiaris ille nulla imitatione assequendus adspectus atque habitus Vesanorum deest, qui nulla quidem descriptione depingendus, ast diagnosim sat frequenter decedit, incertis omnibus reliquis signis.

3. *Decursus.*

§. 14. Decursus Psychopathiarum est plerumque diuturnus, indefinitus, cyclis determinatis destitutus, magisque a consociatione dispositionis cum circumstantiis fortuitis dependens. — Nonnulli morborum psychicorum ad finem usque candelam retinent formam, qua primo comparuerunt, alii vero plures imagines percurrunt, et horum character specialis in ipsa hac formarum mutatione consistit. Plures morbi mentales iteratis accessibus paroxystice recurrunt, intercedentibus sic dictis lucidis intervallis; strictam tamen in paroxysmorum reditu non nisi tunc observant periodum, si forte variae febris species, ut intermittens, puerperalis, vel vero suppressio menstruorum, sub forma Delirii vel Maniae occurrant; tunc intervalla lucida apyrexiiis respondentia observantur. Frequentius vero paroxysmis irregularibus a causis plerumque fortuitis excitatis insiguntur.

§. 15. Inter momenta, quae in decursum morborum psychicorum imprimis influere videntur, notari merentur:

1. *Anni et diei tempus.* Vere et autumnio frequentes exacerbationes observantur, prout et Psychopathiae periodice recurrentes hisce plerumque temporibus suos insultus repetere consuescunt; — unde proverbium: „si faba florescit, stultorum insania crescit.” — Quoad diei tempus; senescente die omnia symptomata ingravescere, ad integram saepius noctem porrigi, et redeunte Phoebo tandem mitescere observantur.

2. *Tempestas*, quae jam in Psychen sanam manifestum exercet influxum, eo igitur magis in morbosam; coelum clarum et serenum aequè benefico agit modo in mente captos, quam et sanos; imminens vero tempestas vel procella, et praefocans, qui eas antecedit, aestus, unacum electricitate negativa, prout et frigus nimis excedens, cuncta morbi symptomata potenter intendunt.

3. *Defectus nutrimentorum* copia et indole debitorum, qui jam pro se morbo psychico producendo par est, malas semper, imo lethales saepe sub decursu habet sequelas *).

4. *Utrum et qualem in decursum Psychopathiarum lunae phases* exerceant influxum, difficile est determinare, quum totidem observationes pro et contra praesto adsint. *Celsus* enim (de Medicina Cap. IV.) jam dicit: „Cui caput infirmum est, is, si bene concoxerit, leniter id perfricare manibus suis debet, nunquam id, si fieri potest, veste velare, aut ad cutem tondere, utileque lunam vitare, maximeque ante lunae solisque concursus.” — *Paracelsus* quoque et post illum *Daquin* tempore novi et plenilunii morbos psychicos notabiliter exasperari contendunt; *Chiarugi* vero tempore primi quadrantis, et *Perfect* demum primum inter et ultimum quadrantem exacerbationes observasse asserunt. E contra vero *Hutchinson*, *Haslam* hanc lunae vim nunquam animadvertere poterant, *Pargeter* et *Cox* penitus negant. — Negari interim nequit, dementes sub plenilunio frequentius, quam quovis alio tempore, exaltatos esse; quod vero a lunae lumine potius, quae eadem ratione ac illa

*) *Pinel*, philosoph. medicin. Abhandlung über Geistesverirrungen oder Manie. a. d. Franz. Wien 1801. S. 232. sqq.

solis excitando agere videtur, quam a directo lunae influxu repetendum veniet, cum seleniaci, si ab iis lunae lux sollicitè arcetur, secundum experientiam celeberrimi *Esquirol*, quieti remaneant.

5. Maximum denuum influxum in decursum Psychopathiarum exerunt *complicationes earum cum morbis somaticis*, quos inter et psychicos insignis viget relatio. — Morbi enim psychici reactionem cerebri in corpus minuendo, ejus quoque proclivitatem in alios morbos minuere videntur. Vesanos atque dementes, in quibus sphaerae cerebrealis torpor cum nervorum splanchnicorum vigore junctus esse solet, a contagiis plerumque immunes, et a febribus intermittentibus nonnisi rarissime affici, experientia docet. Imo et pertinacissimos morbos somaticos superveniente quodam psychico quandoque penitus eradicari, vel saltem pro tempore durationis mali psychici dissipari, disparente vero hoc cursum suum denuo continuare visum est. Non minus autem et morbi psychici quandoque ingruente quodam somatico feliciter propelluntur.

4. *Varietales et Divisio.*

§. 16. Quemadmodum vires et facultates somaticae, ita et psychicae vel qualitativa vel quantitativa ratione a recto normae tramite recedunt. — Respectu vigoris facultates animae vel omnes vel singulae mox tanta incedunt exorbitantia, mox vero languore, ut conscientia sui ipsius et liber voluntatis usus deleatur. Quoad indolem vero vires psychicae vel prava directione, vel sublato inter singulas concentu harmonico, turbataque eorum mutua proportionem peccant. Etiam si quidem haec qualitativa animae alienatio, haud obtingere possit, quin simul quantitas aberret, nihilominus tamen haec quantitatis aberratio nonnunquam adeo inconstans, adeoque exigua est, ut inde character morbi, natura, formaque sufficienter explicari et determinari nequeat; qualitatem seu directionem tunc alienatam dicimus.

§. 17. Hae principales facultatum psychicarum deviationes tutissimam insimul, ac summe rationalem pro coordinan-

dis aegritudinibus psychicis praebent cardinem, cui innixi tres statuimus Psychopathiarum ordines, *Hyperdynamias* utpote *psychicas*, *Adynamias* et *Pseudopathias psychicas*; — quorum quivis non solum essentialem status pathologici conditionem designat, sed etiam generalem jam medendi rationem indicat. — Quatenus vero jam nunc mens, nunc vero animus eminenter adfectus videtur, singulum ordinem in duas dispescimus prosapias, quorum prima passiones mentis, secunda vero illas animi complectitur. Singulae demum facultates et functiones tam mentis, quam animi, ulteriorem juxta hoc principium admittunt subdivisionem, nempe Mentis facultates: Intuitio, Phantasia et Judicium; animi facultates: Sensatio, Inclinator et Voluntas; et quaevis quoad plus vel minus, vel quoad qualitatem alienatam.

§. 18. Ordo primus: *Hyperdynamiae psychicae*, complectitur animae facultatum vel omnium vel singularum exorbitantias, quibuscum et corporis status in consortium morbosum, plerumque simile, raro contrarium trahitur. Exorbitant vero vel:

I. Facultates Mentis: *Hypernoea*; et inter has praeprimis:

Facultas imaginandi: *Hyperphantasia*; cujus habito respectu gradus et directionis tres distinguuntur species:

1. *Fanatismus*; qui, pro vario phantasiae objecto et directione, diversas exhibet varietates, ut: F. religiosus; F. politicus; F. bellicus; F. litterarius; F. personalis etc.
2. *Enthusiasmus* ejusque varietates: E. mysticus; E. propheticus; E. poëticus; E. eroticus; E. patrioticus etc.
3. *Ecstasis* cum suis varietatibus: E. enthusiastica; E. philomatica et E. pathetica.

II. vel vero Voluntas excedit: *Agriothymia*, *Mania*; impetuoso nisi actiones inconcinnas patrandi insignita. Rarissime sola voluntas adfecta est, sed vix non semper ob intimum, quo mens atque animus junguntur, nexum etiam mens hoc in casu est vitiata, et quidem frequentissime exorbitantia, rarius languore vel prava directione peccans; habentur exinde *Maniae* varietates:

1. *Mania enthusiastica, phantastica*, seu *M.* cum exaltata imaginatione.
2. *M. brutalis*, cum defectu iudicii et ratiocinii.
3. *M. pathetica*, in gratiam animi pathematum.
4. *M. cacophantastica*, cum erronea repraesentatione.
5. *Moria*, seu voluntatis exorbitantia cum pravo iudicio.
6. Demum *Mania simplex*, sine delirio, ubi sola voluntas est exaltata, quin mens notabiliter sit adfecta. —

§. 19. In secundo ordine: *Adynamiis psychicis* offendimus:

- I. *Mentis facultates languentes: Anoiā*; quae vel omnes vel singulae tantum adfectae sunt, ita, ut conscientia sui ipsius et liber voluntatis usus deleatur. Notantur *Anoiae* species.
1. *Hebetudo*; ubi distinctio objectorum, repraesentatio, imaginatio, proin memoria et reminiscencia, hinc iudicandi et ratiocinandi facultas languet.
2. *Fatuitas*; ubi distinctio et repraesentatio utcunque bona, sed repraesentatio quaevis cito exstinguitur, hinc reminiscencia, memoria et imaginatio languet.
3. *Imbecillitas*; languor facultatum mentis cum peculiari timiditate, bonitate animi actionibusque insulsis junctus.
4. *Stupiditas*; sensuum torpor cum motuum inertia, loquela imperfecta, mutila.
5. *Amnesia* seu debilitas memoriae, modo ad omnia, modo solum ad determinata objecta restricta.
6. Demum *Idiotismus* seu maximus Amentiae gradus, ubi humanitatis vestigia fere nulla adsunt, qui, si ex climate originem ducit, *Cretinismus* dicitur; habentur ejus duo gradus; levior: *C. brutalis*; major: *C. automaticus*.
- II. Mox vero animus torpet: *Abulia*, ita, ut nullae ponantur liberae actiones; qui animi status nunc a languore facultatum mentalium, nunc vero a fixa quadam idea originem trahit.

§. 20. Tertius demum ordo: *Pseudopathiae psychicae*, comprehendit:

I. Hallucinationes mentis: *Paranoia*, ubi facultates mentales adeo deflectunt, ut relatio inter ens cogitans, s. animam, et rem cogitatam suffertur. Quatenus vero mentis alienatio primario vel in perversa intuitione vel pravo iudicio se insinuat, duae exsurgunt species:

1. *Parablepsis*, seu illa aberratio, ubi aegri objecta, quae vel non sunt, vel aliter, quam reapse existunt, sensibus sibi percipere videntur. Prout nunc imaginatio vel circa omnia abludit objecta, vel vero uno solum detinetur, habentur exinde

a) Cacophantasia planetes s. Polyblepsia; et

b) Monophantasia, in qua objectum perversae imaginationis est vel ipsum individuum:

α. Monophantasia chimaerea; quopertinent: *Gynanthropia*, *Zoanthropia*, et altior *Hypochondriae* gradus; vel vero

β. res extra illud positae: Monophantasia epiphania s. Phantasmoscopia, cujus varietates sistunt: *Daemonomania*; *Theomania religiosa*; *Th. enthusiastica*; *Th. catacrisio-phobica*; *Th. martyrica*.

2. Aliam tribum hallucinationum mentalium constituit pravum iudicium: *Paraphronesis*, *Dessipientia*; cujus duo sunt gradus:

a) levior: Eletheria, per stoliditatem et nugas pueriles sese manifestans,

b) altior gradus: Moria, *Stultitia*; inconstantia repraesentationum, et imaginationis, absurdaque comparatione ac junctione idearum notata; unde pravum iudicium, continua negotiositas, et actiones inconsequentes, ridiculae.

II. Alienationes qualitativas Animi: *Parathymia* seu: *Thymoplania*; cujus, prout ex animi pathematibus vel vero ex prava inclinatione vel aversatione originem ducit, duae distinguuntur species:

1. *Parathymia pathetica*, s. *passiva*, *Melancholia*; quae metu et alto moerore notata, ab animi pathematibus causata, delirium sistit afebrile, uni cogitationi infixum, cum consternatione animi tali, ut liberum voluntatis exercitium suf-

feratur; pro varia pathematis producentis indole fluunt inde variae formae:

- a) *Erothymia*; seu **Melancholia** ex amore frustrato orta, et quidem vel cum spe objectum amatum consequendi: **E.** enthusiastica; vel sine spe: **E.** tristis.
 - b) *Misothymia*; ubi odium causam constituit, nunc in se ipsum et propriam existentiam conversum: **Misautia**. s. **Misopsychia**; **Spleen**, **Melancholia** anglica; vel in alios directum: **Misanthropia**, modo ad totum genus humanum, alias solum ad singulas gentes, nationes, sexum, aut homines earundem artium et opificiorum extensum.
 - c) *Phobothymia*; quae consistit in nimio metu absque vel non sufficiente causa concitato; voluntatis et rationis libertate inde sublata ad actiones perversas impellente. Praecipuae ejus formae sunt: *Thanatophobia* s. timor mortis; *Limophobia*, timor mortis ex inaedia, ob pauperatem; — *Catacrisiophobia*, metus poenae aeternae ob crimina; — *Bascanophobia*, metus futurorum ex magia contingentium; et *Pantophobia*, s. metus omnium.
 - d) *Lypothymia*; s. immersio animi in passionem aliquam, qua voluntas posternitur ita, ut ab hac ingrata sensatione se liberare nequeat; — peculiaris ejus forma est: *Nostalgia* s. nimium desiderium ad patriam suosque revertendi, altusque moeror ex denegato reditu.
2. *Parathymia activa* s. *Parormesis*; quae ex prava inclinatione aut aversione orta, exorbitantiam animi includit. Distinguuntur Parormeses secundum instinctus et cupidines, ex quibus ortum ducunt:
- a) *Parormeses animales*, ubi instinctus soterii, conservationem individui et speciei spectantes aberrant; ut:
 - α) *Opsomania* s. insatiabilis cupido comedendi;
 - β) *Methomania* s. insana cupido spirituosorum;
 - γ) *Oestromania* s. effrenata libido veneris;
 - δ) *Autocheiria* s. propensio ad suicidium;
 -) *Phonomania* s. cupido alios homines trucidandi.

- b. Parormeses animales*, ubi sic dicti instinctus practici seu desiderium distractionis respicientes, ut instinctus motus, negotiositatis et socialitatis, peccant; ut:
- α. Rhembasmus* s. continuus et perversus stimulus ad motum.
 - β. Polyphragmosine* s. irrequieta negotiositas, sine fine et ordine, modis confusis et absurdibus se exerens.
 - γ. Phileremia* s. nisus in solitudinem tantus, ut omnis societas taedium pariat.
- c. Parormeses humanae*, ubi instinctus humani morales, qui ab animo determinantur, uti cupido libertatis, honoris, vanitatis, opum et dominii a norma recedunt; demum
- d. Parormeses humanae*, ubi instinctus humani aesthetici a mente cogitante determinati, uti cupido discendi, meditando, poëseos, musices, plastices etc. abludunt.

Actiologia.

§. 21. Prout omnes morbi somatici, ita et morbi Psyches duplex pro origine agnoscunt momentum, unum nempe *disponens* et alterum *excitans*.

§. 22. Inter *momenta disponentia* excellunt imprimis:

1. *Haereditas*; — Videmus non tantum formas externas parentum ad proles propagari, sed etiam temperamentum, inclinationes, idiosyncrasias, imo et varias perfectiones et dotes morales per generationes ultro transplantari, quid mirum itaque, si et imperfectiones generantis aeque infunduntur proli? Pariter et parentum peccata non raro innocentes luunt proles, ta parens ebrius et venere exhaustus stupidam ac stultam fere semper procreat prolem.

§. 23. 2. *Temperamentum*; et quidem per eminentiam cholericum *) et melancholicum ad morbos animae disponunt; in

*) Jam Hippocrates constitutionem atrabiliarem Psychopathiis imprimis favere statuit; et celeb. Haslam inter 265 Vesanos 205 cum habitu cholericorum externo invenit.